

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Четвъртата индустриална революция и цифровата трансформация: пътят напред“

[COM(2016) 180 final]

(2016/C 389/07)

Докладчик: Joost VAN IERSEL

Съдокладчик: Nicola KONSTANTINO

На 19 април 2016 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно

„Четвъртата индустриална революция и цифровата трансформация: пътят напред“

[COM(2016) 180 final].

Консултативната комисия по индустриални промени (CCMI), на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 22 юни 2016 г.

На 518-ата си пленарна сесия, проведена на 13 и 14 юли 2016 г. (заседание от 14 юли 2016 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище с 98 гласа „за“ и без гласове „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК горещо приветства съобщението относно „Цифровизиране на европейската промишленост“⁽¹⁾. Той разглежда целия пакет⁽²⁾ като първата стъпка в мащабна европейска работна програма, която трябва да се изпълнява в тясно сътрудничество между всички заинтересовани страни в публичния и частния сектор.

1.2. ЕИСК оценява изложената в съобщението последователна и амбициозна стратегическа визия в индустриалната политика и поставения акцент върху четири основни въпроса: 1) технологии и платформи; 2) стандарти и референтна архитектура; 3) географско сближаване, възплетено в мрежа от регионални центрове за иновации; 4) умения на всички равнища.

1.3. Неотложният характер произтича от анализа, извършен от ЕК. В него се подчертават силните страни на европейската цифрова индустрия, но също така се изразява опасение, че добавената стойност може значително да се измести от промишлените предприятия към собствениците на цифрови платформи със затворен код, и се набляга на липсата на общи стандарти и оперативно съвместими решения. Съществува и голяма необходимост от умения в областта на цифровите технологии.

1.4. По своя характер четвъртата индустриална революция е процес „отдолу нагоре“. Публичният сектор би трябвало обаче да разработи стратегически насоки и има решаваща роля на регулатор, посредник и източник на финансова подкрепа.

1.5. Цифровизацията и четвъртата индустриална революция имат силно отражение върху бизнес моделите и целия контекст, в който работят дружествата понастоящем. Фактори от основно значение са повишаването на осведомеността и общата мотивация на всички заинтересовани страни: сред последните се нареждат социалните партньори на всички равнища, академичните среди, научноизследователските институти, регионалните и местните действащи лица, образователният сектор и потребителите.

1.6. Нито една европейска държава не би могла самостоятелно да оползотвори успешно всички възможности на цифровата епоха. Европа като цяло достига критичния мащаб, съпоставим с големи пазари като САЩ и Китай. Цифровизацията на промишлеността изисква ЕС и държавите членки да разполагат със споделена индустриална стратегия. Това би трябвало да укрепи индустриалната база на Европа, да привлече нови инвестиции и да върне инвестициите и работните места. То ще поддържа вниманието на Европа насочено към целта до 2020 г. промишленото производство да заеме 20 % от БВП.

⁽¹⁾ (COM(2016) 180 final).

⁽²⁾ Вж. другите части от пакета, инициативата за услуги в облак и други.

1.7. От жизнено важно значение е наличието на надеждна и предвидима среда. Новосъздадените и разрастващите се предприятия заслужават специално внимание. Желателно е Съветът, и по-специално Съветът по конкурентоспособност, по инициатива на ЕК, спешно да вземе решение за стратегията на ЕС относно четвъртата индустриална революция и цифровия единен пазар с цел преодоляване на настоящата разпокъсаност, произтичаща от наличието на 28 цифрови политики. Цифровият единен пазар би трябвало да бъде неразделна част от преразгледания единен пазар, за да се избегне раздробяването на европейската цифрова среда.

1.8. Сътрудничеството е от ключово значение. Всички заинтересовани участници трябва да бъдат обединени в национални и регионални платформи, посветени на четвъртата индустриална революция. В общата рамка на ЕС всеки би трябвало да разработи свои собствени характеристики. Следва да се насърчават партньорства от всякакъв вид, синергии и създаване на клъстери, трансгранични договарености и сравнителна оценка на европейско равнище.

1.9. В същия ред на мисли, трябва да се насърчават публично-частни партньорства и важни проекти от общоевропейски интерес⁽³⁾, както и инициативи за електронно управление.

1.10. Будят тревога нарастващите различия между държавите членки по отношение на промишленото производство и технологичните постижения. ЕИСК настоятелно призовава вместо това да се даде начален тласък на сближаване, посредством подходящо замислено сътрудничество.

1.11. ЕИСК приветства планираните 5 млрд. евро за финансирането на НИРД в областта на ИКТ по линия на програмата „Хоризонт 2020“, както и финансирането от редица други европейски фондове, включително от плана за инвестиции „Юнкер“. ЕК трябва да уточни начина, по който тези намерения ще бъдат приведени в действие.

1.12. Изглежда са необходими значителни допълнителни финансови ресурси. Според ЕК става дума за 50 милиарда евро само за инвестиции в ИКТ. Това означава сериозно финансово участие на публичния и частния сектор в цяла Европа. Все още не е ясно как тези финансови разпоредби ще бъдат приложени в рамките на разумен срок.

1.13. Частните дялови инвестиции играят основна роля при финансирането. Банките би трябвало да бъдат насърчавани да играят своята роля в четвъртата индустриална революция. Пълноценен европейски капиталов пазар може да осигури подходяща подкрепа.

1.14. Персонализирани продукти на цената на продукти серийно производство ще бъдат от голяма полза за ползвателите и потребителите. Повечето области на продукти за лично потребление ще извлекат полза от повишаването на производителността и качеството.

1.15. В съобщението се обръща разочаровашо малко внимание на значителните социални последици от цифровизацията в промишлеността. Нетните последици са непредвидими. За да се избегне разделението на обществото, следва да се обърне специално внимание на онези поколения и доходни интервали, които могат да бъдат силно засегнати. За много други ще се открият нови възможности.

1.16. Цифровизацията ще доведе до значителни последици за пазара на труда и организацията на труда, като например увеличаване на неравенството в заплащането и ограничаване на достъпа до социалноосигурителни схеми, които могат да се окажат отрицателни, ако не им се противодейства по подходящ начин⁽⁴⁾.

1.17. Гарантирането на стабилни социални отношения, сплотено общество и образована и мотивирана работна сила с достойни доходи и качествени работни места изисква активно участие на всички заинтересовани страни. Необходим е социален и всеобхватен диалог на всички равнища — европейско, национално и регионално и на равнището на предприятията, за да се гарантира справедливо адаптиране за служителите, засегнати от цифровизацията, със съвременно предвиждане и достатъчна подкрепа за професионално адаптиране.

1.18. Съществува пряка връзка между образователните програми и помощни средства от една страна и социалното сближаване от друга. Осъвременяването на уменията и квалификациите на потребителите на цифрови технологии и преквалификацията са ключови въпроси. Предприятията и социалните партньори би трябвало да участват активно в изготвянето на учебните програми на всички равнища и форми на образование.

⁽³⁾ Както е определено в член 107, параграф 3, буква б) от ДФЕС и допълнително уточнено в Съобщението на Комисията (2014/C 188/02).

⁽⁴⁾ Вж. становище на ЕИСК относно „Въздействие на цифровизацията върху сектора на услугите и заетостта“, ОВ С 13, 15.1.2016 г., стр. 161, параграф 1.2.

1.19. ЕИСК очаква Комисията да действа като катализатор чрез ефективно изпълнение на стратегическия план. Това означава по-специално ефективно координиране на конкурентни подходи, като се избягват несигурността и разпокъсаността на пазара. Цифровият единен пазар има ключово значение. Решаващ фактор ще бъде ускоряването на европейската стандартизация.

1.20. Освен това ЕИСК очаква ЕК да играе активна роля за:

- повишаване на осведомеността във всички части на обществото, по-специално с цел насърчаване на придобиването на умения в областта на цифровите технологии;
- анализиране на световната ситуация и подобряване на статистическите данни за услугите;
- представяне на ефективна координация на ЕС като пример за националните правителства;
- повишаване на натиска за инвестиции в инфраструктура (далекосъобщения, широколентов достъп);
- гарантиране, че прилагането на Общия регламент относно защитата на данните ⁽⁵⁾ няма да доведе до дисхармония на пазара на ЕС;
- насърчаване на прозрачни публични и частни финансови договорености;
- наблюдение, сравнителен анализ и оценка, включително специфични за отделните държави препоръки в ежегодния семестър;
- насърчаване на създаването на платформи, свързани с четвъртата индустриална революция и публично-частните партньорства, както и на сътрудничеството между заинтересованите страни, включително чрез обединяването им на равнището на ЕС;
- насърчаване на центровете за цифрови иновации като центрове за специализирано обучение на работната сила;
- задълбочаване на социалния диалог на ЕС на всички равнища, за да се обсъдят последствията за пазара на труда и корекции в областта на социалното и трудовото право, по-специално относно икономическите и политическите мерки, които трябва да осигурят закрила на цялата работна сила ⁽⁶⁾.

2. Увод

2.1. Цифровизацията на промишлеността е ключов елемент от една по-широка трансформация на икономиката, включваща роботизация, материалознание и нови производствени процеси, известна под името четвърта индустриална революция. Тази промяна на модела ще промени коренно предприятията и обществото. До 2014 г. ЕС все още нямаше ясна представа за икономическите, технологичните, социалните и обществените аспекти на четвъртата индустриална революция. ЕИСК представи списък на желателните мерки ⁽⁷⁾.

2.2. През септември 2015 г. ЕИСК прие становище, в което разгледа социално-икономическите последици от цифровизацията на промишлеността и дестабилизиращите пазари на труда ⁽⁸⁾.

А. Общо развитие

2.3. Извършват се междусекторни промени, по-специално в САЩ, Китай, ЕС, Япония и Корея. Ще последват и други. Големите информационни масиви, в качеството си на нова суровина, действат като катализатор за промяна на моделите на продукти и услуги. Сектори, които досега не са били свързани ⁽⁹⁾, си взаимодействат, а обслужването (по-специално по отношение на цифровите технологии) във веригите за създаване на стойност генерира значителна добавена стойност в производствените процеси.

⁽⁵⁾ Общ регламент относно защитата на данните.

⁽⁶⁾ Вж. становището на ЕИСК ОВ С 13, 15.1.2016 г., стр. 161, параграф 6.3.

⁽⁷⁾ Становище на ЕИСК относно „Въздействие на бизнес услугите в промишлеността“, ОВ С 12, 15.1.2015 г., стр. 23, по-специално параграф 1.15.

⁽⁸⁾ Вж. становище на ЕИСК ОВ С 13, 15.1.2016 г., стр. 161.

⁽⁹⁾ Изкуствен интелект и „машино обучение“, роботика, нанотехнология, триизмерен печат, генетика и биотехнология.

2.4. Днес нито една дейност не може да функционира без стратегия в областта на цифровите технологии. Тази стратегия засяга едновременно продукти, услуги и процеси в промишлеността като цяло. С оглед на развитието на нови пазари, цифровизацията на промишлеността създава ожесточена конкуренция между предприятията, както и между икономическите блокове. В световен мащаб в бизнеса обичайно се наблюдава сътрудничеството, предшестващо конкуренцията.

2.5. Мерките се ръководят от целенасочена индустриална стратегия, по-специално в САЩ и Китай, където предприятията извличат полза от големи вътрешни пазари. Става въпрос за политика на високо равнище. През 2011 г. администрацията на Обама даде ход на мащабна текуща програма в областта на новите технологии, по-специално ИКТ, в която участват предприятията, научноизследователските институти и университетите от цялата страна.

2.6. Както обикновено обявените неотдавна от федералните агенции нови технологични програми ще донесат значителни ползи на частните проекти.

2.7. САЩ възнамеряват да използват цифровата трансформация, за да наваксат изпуснатите позиции в промишлените пазари, като се възползват от американската *свобода на действие*, както и от господстващото положение на участниците в световен мащаб в областта на ИКТ и големите масиви от данни като Google, Amazon, Microsoft, Cisco и други ⁽¹⁰⁾.

2.8. Консорциум на водещи промишлени предприятия работи в същата насока. Списък на 50-те най-иновативни дружества от 2014 г. показва, че седем от десет водещи дружества са базирани в САЩ ⁽¹¹⁾.

2.9. Китайските органи използват цифровата трансформация за засилване на позицията на Китай в световен мащаб. Официалните документи подчертават целта за изравняване със САЩ.

2.10. Целенасочената амбиция на Китай е подчертана в междусекторна държавна програма, наречена „*Made in China 2025*“, основаваща се на целите на германската „*Industrie 4.0*“. Това е съвършено нова концепция в китайските икономически и производствени процеси, с висока степен на координация между лицата, отговорни за вземането на решения, икономическите субекти и иновационните сили.

2.11. Отпуснати са значителни финансови средства. Въпреки икономическото забавяне, тези специфични програми не са засегнати.

V. Актуалното положение в Европа

2.12. Интересът към четвъртата индустриална революция нарасна значително. Успоредно с това цифровизацията е основен приоритет на Комисията „Юнкер“. Тя ще се нуждае от оптимална координация между службите на ЕК.

2.13. Наличието на ясна насоченост в Съвета по конкурентоспособност е от съществено значение за чувството за обща цел между вземащите решения на равнището на ЕС, на национално и регионално равнище. Цифровизацията на промишлеността и големите информационни масиви в европейското производство трябва да гарантират силна позиция за бъдещето. Това по същество е процес „отдолу нагоре“ с участието на всички заинтересовани страни. Публичният сектор играе роля на регулатор, посредник и източник на финансова подкрепа.

2.14. От 2011 г. насам инициативата идва от Германия, под формата на съвместни усилия на федералното правителство, академичната общност и деловите среди. След стартирането на „*Industrie 4.0*“ през 2013 г., процесът беше оптимизиран чрез „*Платформа 4.0*“ и споразумение за сътрудничество между правителството, бизнеса и профсъюзите. Предприятията все повече се включват в междусекторни инициативи, често в сътрудничество с регионалните власти.

2.15. Междувременно беше поставено началото на програмата „*Industrie 4.0*“ в Австрия, „*L'Industrie du Futur*“ във Франция, „*Catapult*“ в Обединеното кралство, „*Smart Industry*“ в Нидерландия, и други. Картината е разнообразна, всяка държава развива собствено виждане за четвъртата индустриална революция и бъдещето на промишлеността. Интензивността на сътрудничеството и усещането за неотложност, обаче, се различават значително в отделните държави.

2.16. На национално, регионално и местно равнище (градовете!) инициативите се допълват. ЕК основателно планира сключването на трансгранични споразумения и партньорства, както и обмен на най-добри практики.

⁽¹⁰⁾ Петте гиганта в сферата на цифровите технологии (Digital-Big-5) в САЩ имат по-голяма пазарна капитализация от съвкупността от всички предприятия от германския DAX 30.

⁽¹¹⁾ Анализ на Boston Consulting Group.

2.17. Големите и специализираните средни предприятия поемат водеща роля. Основните елементи, будещи безпокойство, са големите различия между отделните държави, изоставането или недостатъчната осведоменост на МСП и липсата на обществено участие. Много сложен въпрос е разпокъсаността на европейския пазар и обичайната потискаща европейска картина на 28 промишлени и цифрови политики.

2.18. Цифровизацията на промишлеността и четвъртата индустриална революция обхващат много повече от технологиите. Предприятията трябва да се подготвят за радикални промени, дължащи се на редица фактори: темп, мащаб и непредвидимост на производството, както и все по-голяма разпокъсаност и пренасочване на веригите за създаване на стойност, нови отношения между научноизследователските институти, висшето образование и частния сектор, нови бизнес модели, нови връзки между големите и по-малките предприятия, нови форми на сътрудничество между всички равнища в стопанската сфера (дизайн, производство, продажби, логистика, поддръжка), необходимостта от актуализиране на квалификацията и придобиване на нова, успоредно с възникването на нови методи на работа, и по-тесни връзки между предприятията и ползвателите. По-конкретно традиционните индустрии са изправени пред съвсем нови концепции⁽¹²⁾.

2.19. Потребителят може да играе ръководна роля повече от всякога. Чрез комбиниране на производство и услуги, цифровизацията води до персонализиране на производството и до производство „по мярка“, на същата или по-ниска цена от серийното производство, често в нов контекст. Същевременно потребителите трябва да имат възможност да получават подходяща информация относно социалното и екологичното въздействие на продуктите, което ще улесни изграждането на информирано мнение за планираните от тях покупки.

3. Индустриалната политика и текущите и желаните действия

3.1. В подкрепа на четвъртата индустриална революция и свързаните с нея заинтересовани страни — предприемачи, служители, социални партньори, доставчици и клиенти, образователни институции — ЕС се нуждае от индустриална стратегия с подходящо разделение на труда между всички заинтересовани страни. Ролята на Съвета по конкурентоспособност е решаваща. Както при всички промишлени политики, става въпрос за споделени правомощия.

3.2. Европейският съвет⁽¹³⁾ определи целта до 2020 г. европейската промишленост да достигне 20 % от европейския БВП вместо сегашните 12 %. Вместо това колебанието на инвеститорите и липсата на зададена (европейска) посока водят до спад в производството.

3.3. Като подчертават необходимостта от съгласувани политики, службите на Комисията в момента подготвят впечатляваща работна програма — законодателство, стандартизация, НИРД и финансови ресурси — в тясно сътрудничество с държавите членки и предприятията.

3.4. ЕИСК отбелязва със задоволство, че повечето от седемнайсетте препоръки, представени в становището му от 2014 г.⁽¹⁴⁾, са в процес на обсъждане.

3.5. Европейската комисия, правителствата на държавите членки, предприятията и заинтересованите страни с основание ще участват едновременно в политически заседания, посветени на четвъртата индустриална революция. Следва да се насърчават европейски ПЧП⁽¹⁵⁾, както и планираният важен проект от общоевропейски интерес за електроника с малка мощност за интернет на нещата. Необходима е подробна пътна карта, предназначена за предприятията и правителствата.

3.6. Една от основните причини за безпокойство е продължаващото наличие на 28 цифрови политики. Това е изключително контрапродуктивно предвид необходимостта от мащабни действия и е основен аргумент в полза на ускоряването на изграждането на цифровия единен пазар.

3.7. Цифровият единен пазар би трябвало да стане неразделна част от преразгледания единен пазар. Трябва да бъдат ускорени интелигентното законодателство и регулиране. Дневният ред включва:

— премахване на вътрешните търговски бариери и обновяване на остарялото законодателство;

— еднакво третиране на големите информационни масиви в Европа;

⁽¹²⁾ Вж. например „автомобилът без шофьор“ в автомобилната промишленост или иновативните финансови технологии (FinTech) в банковия сектор.

⁽¹³⁾ Европейски съвет, 11 декември 2013 г.

⁽¹⁴⁾ Вж. бележка под линия 7, по-конкретно глава 1, Заклучения и препоръки.

⁽¹⁵⁾ Например проектът FoF (Фабрики на бъдещето) и SPIRE.

- цифрова инфраструктура (телекомуникации, широколентов достъп);
- открита стандартизация с използването на патенти от съществено значение за стандарт, предоставени при справедливи, приемливи и недискриминационни (FRAND) икономически и правни условия;
- правен режим за лицензирането и защитата на данни, включително данните, свързани с работниците;
- значението на защитата на данните за настоящи и бъдещи употреби на данните и достъп до реални данни;
- отговорност и безопасност на автономно свързаните устройства, машини и превозни средства;
- компютърни услуги в облак и стандарти относно платформите за обработка в облак;
- кибернетична сигурност и поверителност;
- авторско право;
- прилагане на социални и данъчни разпоредби в икономиката на работата по отделни заявки („gig economy“) и трудовоправните отношения за работа онлайн (напр. „краудуъркинг“);
- актуални и подробни статистически данни относно услугите.

3.8. ЕИСК настоятелно призовава за организиране на консултации за постигането на подходящ баланс между законодателните разпоредби и свободата на действие на икономическите субекти.

3.9. Европа трябва да положи усилия за определяне на световни стандарти в тясно сътрудничество с участници извън Европа.

3.10. Общият регламент относно защитата на данните (ОРЗД) съдържа множество механизми за гъвкавост за държавите членки. Важно е този регламент да не води до резултати, които да ограничават достъпа и повторното използване на данни, увеличавайки дисхармонията на пазара на ЕС.

3.11. Киберсигурността все още до голяма степен се подценява от предприятията и държавите членки. Киберпрестъпността се разпространява в целия свят. ЕС има очевидна роля в този контекст.

3.12. ЕИСК настоятелно призовава Европейската комисия да обърне специално внимание на статистиките, които продължават да бъдат систематично пренебрегвани. Наличието на по-подробни статистически данни относно услугите е от съществено значение за предприятията и създателите на политики.

4. Национални и регионални мерки

4.1. Все повече държави и региони понастоящем работят сериозно по цифровизацията.

4.2. Сериозна загриженост будят обаче нарастващите различия между държавите и неравномерната осведоменост в предприятията в отделните държави. Оперативната съвместимост между дружества и доставчици е въпрос от първостепенно значение.

4.3. Създадени са програми за повишаване на осведомеността, насочени към предприятията и заинтересованите страни. Всяка държава членка установява свои собствени методи. Съществуващите платформи, често на регионално равнище, са много важни за засилването на сътрудничеството между големи и малки предприятия, както и между тях и научноизследователските институти и университетите.

4.4. Би трябвало да се насърчава разширяването на регионалните и националните ПЧП. Те обединяват партньори от различни области и насърчават взаимното обогатяване. Те насърчават сътрудничеството и може да се окажат добър източник на крайно необходимата финансова подкрепа.

4.5. Платформите, центровете за високи постижения и лабораториите често се съсредоточават върху конкретни части от цифровизацията, например върху промяната на веригите за създаване на стойност, нови бизнес модели и социални иновации и иновации на работното място⁽¹⁶⁾, с активното участие на служителите и синдикатите. Трябва да бъде насърчавано обслужването на едно гише. Секторните организации играят роля в решаването на специфични за секторите въпроси.

4.6. (Техническите) университети, около които са групирани инкубатори — комплекси от предприятия — също играят проактивна роля. От голяма полза е концепцията за „предприемачески университет“, която добива разпространение в целия континент⁽¹⁷⁾.

4.7. Мрежи от предприятия, платформи, секторни организации и университети допринасят за засилването на положителните тенденции. Цифровият единен пазар би трябвало да подобри условията за трансграничното сътрудничество. За благоприятстване на сътрудничеството между оператори с (много) различни размери може да са необходими икономически и правни условия за споделяне на създаването на стойност чрез цифровизация на промишлеността. Необходимо е да се постави особен акцент върху МСП и новосъздадените предприятия. Повечето страдат от липса на целенасочена информация и много от тях не разполагат с инструменти за усъвършенстване.

4.8. Новосъздадените и развиващите се предприятия в Европа представляват доста слабо звено в сравнение със САЩ. Взаимното обогатяване на големи, малки и организирани в мрежи (трансгранични) инкубатори е ползотворно. Ментори и наставници — пенсионирани и опитни предприемачи, работещи на непълно работно време, могат да оказват ценна подкрепа.

5. Финансиране

5.1. Цифровизацията се превръща в приоритет за европейските фондове („Хоризонт 2020“, регионално и друго финансиране). Съвместният изследователски център в Севиля и бъдещите иновационни центрове, натрупали световен опит, могат да бъдат от голяма полза.

5.2. От гледна точка на ЕИСК, въпросът за финансирането на всички необходими инвестиции е много по-сложен, отколкото е представен в съобщението. Изглежда са необходими значителни допълнителни финансови ресурси. Според ЕК става дума за 35 милиарда евро само за инвестиции в ИКТ. Това предполага тясно сътрудничество между ЕС, националното и регионалното финансиране, както и активното участие на промишления сектор чрез платформи и публично-частни партньорства. Необходимо е да се изясни как тези финансови разпоредби ще бъдат приложени в рамките на разумен срок. Както обикновено възниква въпросът кой колко се очаква да плати и с каква цел.

5.3. Европейското финансиране често с основание бива критикувано за това, че е твърде бавно и прекалено бюрократично, което обикновено е свързано с много разходи и обезсърчава малките предприятия. Вижте САЩ! Наложително е процедурите да се коригират и бюрократията да се намали, като същевременно се запази справедливостта. Намалването на броя на задължителните партньори в групите за НИРД може да бъде от полза⁽¹⁸⁾.

5.4. Класациите на университетските бизнес инкубатори за малките предприятия могат да бъдат полезен инструмент за оценка на обещаващите новосъздадени предприятия и за ускоряване на бюрократичните процедури на ЕС.

5.5. Новосъздадените и разрастващите се предприятия като „еднорозите“ са движещата сила на иновативните цифрови процеси в предприятията⁽¹⁹⁾. Американците са лидерите в тази област. Освен това американските предприятия, следящи за иновации, са много активни в Европа и търсят рентабилни поглъщания.

5.6. Освен банковия сектор, дейно участие имат фондовете за частни дялови инвестиции. Частното банкиране също се цифровизира. Финансовите технологии (FinTech) функционират успоредно с този процес. Като продукт на света на цифровите технологии, те насърчават бързината, по-голямата ефективност и прозрачност, както и промените в отношението към клиентите. Би било от полза в Европа освен Лондон да съществуват повече центрове на финансовите технологии.

⁽¹⁶⁾ Както се вижда от Европейската мрежа за иновации в областта на работната сила EUWIN.

⁽¹⁷⁾ Вж. също становището на ЕИСК относно „Висши учебни заведения, ангажирани в оформянето на Европа“ (ОВ С 71, 24.2.2016 г., стр. 11).

⁽¹⁸⁾ Това вече се прилага в някои части на „Хоризонт 2020“.

⁽¹⁹⁾ „Еднороз“ е достигнало зрялост новосъздадено предприятие на стойност най-малко 1 милиард долара (USD).

5.7. Банките и финансовите технологии трябва да бъдат основен партньор в цифровия единен пазар, с по-високо равнище на ефективност и създаване на стойност. Те би трябвало да бъдат насърчавани да действат като стратегически партньор за промишлеността, като оценяват професионално икономическите, социалните и екологичните ползи от проектите. За тази цел могат да помогнат коренно нови форми за свързване на платформите и услугите с добавена стойност.

5.8. Финансовият регламент (или преразгледаната му версия) не би трябвало да възпрепятства банковия сектор да поема премерен риск при инвестициите в четвъртата индустриална революция.

5.9. За създаване на финансова равнопоставеност, сравнима с тази на САЩ, е необходим пълноценен европейски капиталов пазар.

6. Обществото и пазарът на труда

A. Общество

6.1. Четвъртата индустриална революция и цифровото общество засягат всички. Трябва да се повиши осведомеността. В процес на обсъждане са рисковете и несигурността за бъдещето, както и шансовете и възможностите, обществените условия и приемането на промените от обществото.

6.2. В Северозападна Европа цифровата революция вече ежедневно присъства в медиите (телевизия, преса, социални медии). В някои държави общественото мнение е сравнително добре информирано, но предоставянето на информация трябва да бъде значително подобро в цяла Европа.

6.3. Персонализирани продукти на цена на продукти серийно производство ще бъдат от голяма полза за ползвателите и потребителите. Значително повишаване на производителността може да се очаква в следните области:

- селското стопанство и храните;
- кръговата икономика, COP 21;
- автоматичното тестване и диагностика, ремонт и поддръжка, демонтаж;
- електронното здравеопазване, мобилното здравеопазване и електронните здравни грижи;
- роботиката в здравеопазването (близост и взаимодействие);
- сгради и строително инженерство ⁽²⁰⁾;
- по-ниското потребление на енергия;
- транспортът и мобилността;
- електронното управление;
- интелигентните градове;
- развитието на отдалечените райони;
- слабо развитите страни.

B. Пазар на труда

6.4. Четвъртата индустриална революция засяга дълбоко всички професии на пазара на труда. Това поставя политиките относно пазара на труда в центъра на бъдещото развитие. В това отношение доводите от съобщението са разочаровашо кратки и доста плоски.

⁽²⁰⁾ Вж. нидерландската инициатива BIM, 3D строителен информационен модел, при който специалисти от различни дисциплини — архитект, конструктор, монтажник и изпълнител, си сътрудничат с една обща база данни.

6.5. През 2015 г. ЕИСК разгледа многопосочното въздействие на цифровизацията върху сектора на услугите и заетостта⁽²¹⁾. Настъпват промени в длъжностните характеристики, уменията и квалификациите, образованието и обучението, работната среда и организацията на процесите, договорните отношения между предприятията и работниците, методите на работа, планирането на професионалното развитие и т.н.

6.6. Едно от големите предизвикателства на нашето време е да се определи как да се справим с технологиите, които ще продължат да се развиват с висока скорост, но от които някои (потенциално много на брой) хора биха могли да изостанат⁽²²⁾. Необходимо е всички — политиката и обществото като цяло, стопанският сектор, профсъюзите, неправителствените организации и общественият сектор, секторните организации и НПО, да поемат ангажимент.

6.7. В цифровата ера социалното сближаване до голяма степен ще зависи от образованието. Образованието на всички равнища и системите за обучение в цяла Европа спешно се нуждаят от съвременни умения и квалификации, за да се върви в крак с развитието и необходимостта от (международна) мобилност. Би трябвало да се насърчават творчеството и предприемачеството⁽²³⁾.

6.8. За да може на работната ръка в ЕС да се предоставят уменията, необходими в ерата на цифровите технологии, трябва да бъдат насърчавани публичните и частните инвестиции в професионалното образование и да се разгледа необходимостта от мерки на равнището на ЕС за всеобщо разпространяване на добрия опит относно платения отпуск за обучение в държавите членки⁽²⁴⁾ в целия ЕС.

6.9. ЕС се нуждае от програма за придобиване на умения въз основа на списък от ключови умения. Европейски форум на образователните институции и предприятията, с участието на социалните партньори, може да предостави отлична подкрепа. Социалните партньори от секторите на ползвателите също следва да бъдат привлечени за участие при определянето на цифровите умения за промишлеността. Широката коалиция на ЕС за работни места в сферата на цифровите технологии и съответните национални коалиции трябва да бъдат добре координирани.

6.10. Цифровизацията разкрива възможности и дава повече избор на хората от гледна точка на личната отговорност и свобода (например по отношение на работното време и място). Много голям брой хора ползват това предимство, както в предприятията, където работят, така и чрез преминаване към нови предприятия или към самостоятелна заетост. Следва да се проучи как да се прилагат различните форми на гъвкавост от националните социални партньори в съответствие с националните практики и националното законодателство, за да се постигне справедлив баланс между интересите на работниците и на работодателите⁽²⁵⁾.

6.11. Най-вече поради роботизацията големи групи работници, включително ръководители на определени равнища, понастоящем биват уволнявани. Долният слой на средната класа, както и по-старото поколение, са силно засегнати. Обществото носи ясна отговорност за хората, които поради възрастта си или недостатъчната си квалификация вече не са в състояние да участват на пазара на труда.

6.12. С цел насърчаване на заетостта, въпреки намаляващото търсене на работна ръка, трябва — в диалог с всички заинтересовани страни, да се набележат евентуалните проблеми и в зависимост от потребностите в отделните държави членки да се разработят съответните стратегии (включително в областта на публичните инвестиции, иновациите, създаващи работни места, както и разпределението и намаляването на работата)⁽²⁶⁾.

6.13. Успоредно с това трябва да се коригира несъответствието между търсенето и предлагането на пазара на труда. Трябва да се улесни повишаването на уменията на всички работници, които са способни да повишат квалификацията си. В Европа има стотици хиляди свободни работни места в техническата сфера и сектора на ИКТ. Това изисква подходяща комуникация.

⁽²¹⁾ Вж. становището на ЕИСК, бележка под линия 4.

⁽²²⁾ Вж., наред с множеството други проучвания и анализи, „*Digitalisation of the economy and its impact on labour markets*“ (Цифровизацията на икономиката и отражението ѝ върху пазара на труда).

⁽²³⁾ Вж. също становището на ЕИСК относно „*Висши учебни заведения, ангажирани в оформянето на Европа*“, ОВ С 71, 24.2.2016 г., стр. 11.

⁽²⁴⁾ Вж. становището на ЕИСК ОВ С 13, 15.1.2016 г., стр. 161, параграф 1.5.1.

⁽²⁵⁾ Вж. становището на ЕИСК, упоменато в бележка под линия 4, ОВ С 13, 15.1.2016 г., стр. 161, по-специално параграфи 1.5.6, 1.5.8 и 1.5.9.

⁽²⁶⁾ Вж. становището на ЕИСК ОВ С 13, 15.1.2016 г., стр. 161, параграф 1.5.9.

6.14. Предприятията и профсъюзите са изправени пред едни и същи предизвикателства. Високо образованата и мотивирана работна сила с достоен доход и качествени работни места е в интерес на всички. Ако не се управлява добре, съпротивата в общественото мнение и сред работниците може да доведе до вредно напрежение.

6.15. Необходим е социален диалог на всички равнища — европейско, национално и регионално и на равнището на предприятията. Състоянието на икономиката и социалната среда, традициите и културата в отделните държави се различават. Важно е всички заинтересовани страни да поемат съвместна отговорност.

6.16. На равнището на ЕС, социалният диалог в четвъртата индустриална революция следва да се отнася до:

- анализирането на сложните икономически и социални въпроси и прогнозирането на промените на секторно равнище, с оглед постигане на общо разбиране;
- картографирането на последиците за различните сегменти — долен, среден и висок — на пазара на труда, както и за уязвимите групи;
- промените в отношенията работодател—служител;
- здравето и безопасността на работното място, предвид автоматизираните и свързани машини и превозни средства;
- длъжностните характеристики;
- „гъвкавостта и сигурността“ и мобилността, свързани с по-голямото разпокъсване на веригите на създаване на стойност;
- уменията и квалификациите с акцент върху нуждите на потребителите на цифрови технологии и преквалификацията, които следователно придобиват ключово значение;
- образованието и обучението — от основното училище до университета;
- постоянната преквалификация и повишаването на квалификацията;
- вниманието, отделяно на балансираното представителство на половете;
- най-добрите практики, насърчаването на сближаването между държавите членки;
- мобилността (Шенген);
- комуникацията и информацията.

6.17. Успоредно с това се провежда социален диалог на секторно равнище. Пример за това е диалогът между SEEMET и IndustriAll в сферата на металургията, инженерството и основаните на технологиите промишлености. Европейската банкова федерация (ЕБФ), застрахователният сектор и централните банки водят подобен диалог с UNI-Europa Finance. Освен това, ЕБФ и UNI-Europa работят върху общоевропейски проект за преквалификация с участието на 40 000 служители.

6.18. Същите подходи се прилагат или следва да бъдат прилагани на национално равнище, като се отчетат значителните различия в културата, програмите и практиките между държавите и несъответствията по отношение на самия социален диалог и участието на правителствата в качеството им на законодател и фасилитатор.

6.19. На регионално равнище и на равнището на предприятията социалният диалог ще се съсредоточи върху промените в бизнес моделите и специфичните индивидуални ситуации, регионалните специализации и взаимното обогатяване между предприятията, училищата, висшето образование и комплексите от предприятия. Националните и регионалните платформи също могат да бъдат от голяма полза във всички тези области ⁽²⁷⁾.

6.20. В обобщение, добре организираният социален диалог е от решаващо значение, за да се постигнат обща нагласа и общи цели за обществото, дружествата и пряко заинтересованите страни в област, която продължава да е изпълнена с икономически и социални проблеми.

Брюксел, 14 юли 2016 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Georges DASSIS

⁽²⁷⁾ Интересен пример е нидерландската лаборатория за социални иновации в Ипенбург, Нидерландия.